

CODI ASSIGNATURA 22140

N. CREDITS 10

TITOL ASSIGNATURA METODES I TECNIQUES (GRUP 1)

TIPUS ASSIGNATURA TRONCAL TITULACIO (grup específic de l'àrea de Prehistòria)

PROFESSORS/RES RAQUEL PIQUE, MARIA SAÑA

CALENDARI ANUAL

GRUPS 1

OBJETIUS I CONTINGUT: Iniciació als coneixements bàsics que conformen la metodologia i les tècniques de recerca en Arqueologia Prehistòrica.

*** Totes les classes són pràctiques amb explicacions i introduccions teòriques. Els mòduls de pràctiques estan en relació amb el programa de pràctiques de segon cicle de l'àrea de Prehistòria.

TEMARI:

*** Els continguts d'aquesta assignatura s'han programat agafant com a marc de referència els projectes d'investigació arqueològica. Els diferents mètodes i tècniques que s'explicaran durant el curs s'han seqüençiat en relació a les diferents fases del desenvolupament d'un projecte d'investigació arqueològica: planificació, realització i difusió.

BLOC 1: ELS PROJECTES D'INVESTIGACIÓ ARQUEOLOGICA:

1. Planificació dels projectes d'investigació:

1.1. Definició de la problemàtica d'estudi i plantejament de les hipòtesis de treball:

- 1.1.1. Marc teòric. Formulació de les hipòtesis de treball.
- 1.1.2. Plantejament, delimitació i justificació de la problemàtica a analitzar.
- 1.1.3. Descripció dels objectius del projecte.

1.2. Avaluació dels diferents elements que intervenen en el projecte:

- 1.2.1. Metodologia i tècniques previstes.
- 1.2.2. Durada del projecte i fases.

BLOC 2: LA FORMACIÓ I TRANSFORMACIÓ DEL REGISTRE ARQUEOLÒGIC:

- 2.1. La formació del registre arqueològic. La dinàmica deposicional. L'estratigrafia.
- 2.2. Transformacions postdeposicionals. Les modificacions antròpiques i les modificacions naturals.

Sessions d'introducció a classe en les quals es discutiran els següents continguts:

- A. L'activitat humana com agent deposicional. B. Les transformacions formals. C. Les transformacions espacials. D. Tècniques d'identificació de les transformacions produïdes.

Estudis tafonòmics. Micromorfologia de sòls. E. Avaluació i quantificació de les transformacions produïdes. F. Interpretació de les transformacions.

Pràctiques: plantejament i resolució de problemes concrets.

BLOC 3: LA PROSPECCIO I L'EXCAVACIO ARQUEOLOGICA:

- 3.1. Objetius, sistemes i mètodes de prospecció arqueològica.
- 3.2. Objetius, sistemes i mètodes d'excavació arqueològica.
- 3.3. Estratègies i tècniques de mostreig.
- 3.4. El registre de la informació arqueològica.

Sessions d'introducció a classe en les quals es discutiran els següents continguts:

A. Objetius de la prospecció. B. Planificació de prospeccions. C. Les tècniques de prospecció arqueològiques. D. Objetius del mostreig. E. Elecció, amplitud i representativitat de les mostres. F. Els mètodes d'excavació arqueològica. G. El registre de la informació en cada una de les fases del treball arqueològic.

Pràctiques:

1. Planificació de prospeccions arqueològiques i elecció d'estrategies de mostreig.
2. Realització d'excavacions arqueològiques.
3. Diseny de fitxes de recollida i registre de la informació.

BLOC 4: ARQUEOBIOLOGIA I PALEOECONOMIA.

4.1. Arqueobotànica, paleoambient i paleoeconomia:

Sessions d'introducció a classe en les quals es discutiran i es treballaran els següents continguts:

- Tipus d'evidències botàniques que poden formar part del registre arqueològic: macrorestes i microrestes vegetals.
- Origen de les restes botàniques: restes d'origen antròpic i restes d'origen natural. Criteris de diferenciació. Factors que intervenen en la incorporació de les restes al registre arqueològic. Diferenciar entre els factors causals i/o intencionals que intervenen en la conservació de les restes: carbonització, silificació, desecació, inundació,...
- Com es recuperen les macrorestes vegetals, que són i per què serveixen tècniques com la flotació i el garbellat. Com recuperar les microrestes vegetals, perquè serveix i com s'agafen mostres de sediment.
- Com es determinen les restes arqueobotàniques. La no variació anatòmica com principi en el que es basa la determinació específica. Trets anatòmics bàsics a tenir en compte en cadascun dels tipus de restes.
- Com es quantifica i perquè. Tipus de recomptes.

- Com s'interpreta. Paleoconomia *versus* paleoecologia. Com intervenen l'origen de les restes, la conservació, la recuperació, la determinació i la quantificació en la interpretació dels resultats.

4.2. Arqueozoologia, paleoambient i paleoeconomia:

Sessions d'introducció a classe en les quals es discutiran i es treballaran els següents continguts:

- Gènesi d'un conjunt faunístic: paleoecologia i processos tafonòmics.
- Conceptes osteològics generals: constitució anatòmica, grans categories animals, osteologia.
- Categories faunístiques: micro, macro, malaco, ictio, avi,.....
- Procés estudi fauna: recuperació: criba, coordinació, dades de camp, consolidació,... / primera determinació/ unitats de quantificació: NR, NI, MGUi, Pes,.../ Biometria / Caracters macroscòpics.
- Etiologia: implicacions socials del tractament de la fauna: cacera, cria, cria especialitzada,...: determinació del sexe, determinació de l'edat,...
- Paleoeconomia.

BLOC 5: INTERPRETACIÓ DE LA INFORMACIÓ OBTINGUDA EN BASE A LA PROBLEMÀTICA PLANTEJADA.

Discussió de les pràctiques en base als dossiers elaborats i balanç general del curs.

AVALUACIÓ: consistirà en la realització i entrega d'un dossier on es contempli el desenvolupament dels treballs pràctics, per cada grup de treball, i en la realització de comentaris personals.

BIBLIOGRAFIA GENERAL (l'específica s'entregarà al llarg del curs):

I. PROSPECCIÓ, EXCAVACIÓ I MOSTREIG:

- A.A.V.V. (1986): *Jornadas sobre teledetección y geofísica aplicadas a la Arqueología*. Madrid.
- A.A.V.V. (1990): *Interpreting space: GIS and archaeology*. ALLEN, K.; GREEN, W. & ZUBROW, E. (Edts.). Taylor & Francis, London-New York-Philadelphia.
- BARKER, P. (1982): *Techniques of archeological excavation*, Batsford.
- BENITO LOPEZ, J.E. & SAN MIGUEL MATE, L.C. (1993): "Parámetros de comparación en proyectos de prospección arqueológica". a: JIMENO, A.; del VAL RECIO, J.M. & FERNANDEZ, J. (Eds.): *Inventarios y Cartas Arqueológicas, homenaje a Blas Taracena*. Junta de Castilla y León, Consejería de Cultura y Turismo, Valladolid.
- BURILLO MOZOTA, F. (1991): Dossier del XII Curset d'Arqueologia: *Tècniques d'anàlisi en Arqueologia Espacial*. Estudi General de Lleida, 15-19 Abril, 1991.
- CARANDINI, A. (1981): *Storie della terra. Manuale dello scavo archeologico*, Bari.
- DIERE, A. i ZADORA-RIO, E. (Eds.) (1986): "La prospection archéologique. Paysage et peuplement". *Documents d'Archéologie Française* 3, Paris.
- FERNANDEZ MARTINEZ, V.M. (1985): "Las técnicas de muestreo en prospección arqueológica". *Ricus (Geog. e Hist.)* IX, 3: 7-47.
- FERNANDEZ-POSSE, M.D. & del ALVARO, E. (1993): "Bases para un inventario de yacimientos Arqueológicos. a: JIMENO, A.; del VAL RECIO, J.M. & FERNANDEZ, J. (Eds.): *Inventarios y Cartas Arqueológicas, homenaje a Blas Taracena*. Junta de Castilla y León, Consejería de Cultura y Turismo, Valladolid.
- GASCHE, H. i TUNCA, O. (1983): "Guide to archeostratigraphic classification and terminology: definitions and principles". *Journal of Field Archaeology*, 10: 325-335.
- HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Crítica, Barcelona.
- HOLLIDAY, V.T. (1992): *Soils in Archaeology. Landscape Evolution and Human Occupation*. Smithsonian Institution Press, Washington.
- LAPLACE, G. (1973): "Sobre la aplicación de las coordenadas cartesianas en la excavación estratigráfica". *Speleon*, 20: 139-159.
- LOCK, G. i STANCIC, Z. (eds) (1995): *Archaeology and Geographical Information Systems: A European Perspective*. Ed. Taylor & Francis, London.
- MATE, L.C. (1992): "El planteamiento y el análisis del desarrollo de la prospección: dos capítulos olvidados en los trabajos de arqueología territorial". *Trabajos de Prehistoria*, 49: 35-49.
- POMEROL, Ch. et al. (1987): *Stratigraphie. Méthodes, principes, applications*. DOIN Éditeurs, Paris.
- PLOG, S.; PLOG, F. & WAIT, W. (1978): "Decision Making in Modern Surveys", a: SCHIFFER Edt.: *Advances in Archaeological Method and Theory*, vol.1, Nova York: Academic Press: pp. 383-421.

REDMAN, CH.L. (1974): "Archeological sampling strategies". *An Addison-Wesley Module in Anthropology*, 55: 1-34.

REDMAN & WATSON (1970): " Systematic, intensive surface collection". *American Antiquity*, 35, 3: 279-291.

RUIZ RODRIGUEZ, A. (1991): Dossier del Seminari: *Arqueología espacial, Teoria y Metodo*. Universitat de Barcelona. 5-8 Març, 1991.

RUIZ ZAPATERO, G. & BURILLO, F. (1988): "Metodología para la investigación en Arqueología Territorial. *Munibe*, 6: 45-64.

RUIZ ZAPATERO, G. & FERNANDEZ MARTINEZ, V. (1993): "Prospección de superficie, técnicas de muestreo y recogida de información". a: JIMENO, A.; del VAL RECIO, J.M. & FERNANDEZ, J. (Eds.): *Inventarios y Cartas Arqueológicas, homenaje a Blas Taracena*. Junta de Castilla y León, Consejería de Cultura y Turismo, Valladolid.

SCHIFFER, M.; SULLIVAN, A.P. & KLINGER, C. (1978): "The design of archaeological surveys". *World Archaeology*, 10,1: 1-28.

URBANCZYK, P. (1986): "Formazione e struttura delle stratificazione archeologice", a: G. DONATO, G. HENSEL, W. i TABACZYNKI, S. Eds. (1986): *Teoria e pratica della ricerca archeologica*, Roma: 194-260.

2. FORMACIÓ I TRANSFORMACIÓ DEL REGISTRE ARQUEOLOGIC:

WOOD, R. & JOHNSON, D.L. (1979): "A survey of Disturbance Processes in Archaeological Site Formation". *Advances in Archaeological Method and Theory*, 1, pp.: 315-381.

STEIN, J.K. (1987): "Deposits for Archaeologists". *Advances in Archaeological Method and Theory*, 11, pp.: 337-379.

COURTY, M.A., GOLDBERG, P. i MACPHAIL, R. (1990): *Soils and micromorphology in archaeology*. Cambridge University Press, Cambridge.

KRISTIANSEN, K. (1985): *Archaeological formation processes: the representativity of archaeological remains*. Copenhague.

NASH, D.T. i PETRAGLIA, M.D. (Ed.) (1987): *Natural formation processes and the archaeological record*. BAR Int. Ser., 352, Oxford.

SCHIFFER, M.B. (1976): *Behavioral Archaeology*. Academic Press, Nova York.

SCHIFFER, M.B. (1987): *Formation Processes in the archeological record*. University of New Mexico Press, Alburquerque.

V.V.A.A. (1993): "Procesos postdeposicionales". *Arqueología espacial* 16-17, Teruel.

3. PALEOAMBIENT I PALEOECONOMIA:

A.A.V.V. (1988): "Métodes científics aplicats a la reconstrucció paleoambiental de la Prehistòria". *Cota Zero*, 4.

BIRKS, H.H. et alii (1988): *The cultural landscape, past, present and future*. Cambridge University Press, Cambridge.

BRINKHUIZEN, D.C. i CLASON, A.T. (1986): *Fish and Archeology. Studies in osteometry, taphonomy, seasinality and fishing methods*. BAR int. ser., 294, Oxford.

BUXO, R. (1990): "Metodología y técnica para la recuperación de restos vegetales (en especial referencia a semillas y frutos) en yacimientos arqueológicos". *Cahier Noir*, Girona, nº5, 62 pp.

COOK, E.R. i KAIRIUKSTIS, L.A. (1990): *Methods of Dendrochronology. Application in the Environmental Sciences*. Kluwer Acad. Publ., Dordrecht, 394 pp.

DELCOURT, H. i DELCOURT, P. (1991): *Quaternary Ecology. A Palaeoecological Perspective*, Oxford.

DIMBLEDY, G.W. (1985): *The palinology of archaeological sites*. Academic Press, London.

HASTORF, C.A. i POPPER, V.S. (eds.) (1988): *Current Paleoethnobotany. Analytical Methods and Cultural Interpretations of Archaeological Plant Remains*, Chicago

KLEIN, R.G. i CRUZ-URIBE, K. (1984): *The analysis of animal bones from archaeological sites*. Chicago.

PEARSALL, D.M. (1989): *Paleoethnobotany. A Handbook of procedures*. Academic Press Inc. San Diego.

PIPERNO, D. (1988): *Phytolith analysis. An archaeological and geological perspective*. Academic Press. San Diego.

SHAKLEY, M. (1981): *Environmental Archaeology*. George Allen & Unwin, Londres i Boston.

SHERIDAN, A. i BAILEY, G. (Eds.) (1981): *Economic Archaeology: towards an integration of Ecological and Social Approaches*. BAR Int. Ser. 96, Oxford.

van ZEIST, W.; WASYLIKOWA, K. i BERHE, K.E. (1991): *Progres in Old World Palaeoethnobotany*. Rotterdam, p. 81-108.

4. PUBLICACIONES DE CARÁCTER GENERAL:

A.A.V.V. (1984): *Primeras Jornadas de Metodología de Investigación Prehistórica*, Soria 1981. Ministerio de Cultura, Madrid.

BROTHWELL, D. & HIGGS, E. (Eds.) (1980): *Ciencia en Arqueología*. Fondo de Cultura Económica. México-Madrid-Buenos Aires.

BUDD, P. et alii (Eds.) (1991): *Archaeological Sciences 1989. Proceedings of a conference on the application of scientific techniques to archaeology*. Bradford, September 1989, Oxbow Monograph, 9, Oxford.

RENAULT-MIKOVSKY, J.C. (Ed.) (1987): *Géologie de la Préhistoire: méthodes, techniques, applications*. AEEGP, París.

VILA, A. (Coord.) (1991): *Arqueología, nuevas tendencias*. C.S.I.C., Madrid.